

Veldtekening cultuureducatie

Beschrijvende studie met evaluatieve SWOT-analyse

oktober 2011 *Lode Vermeersch & Anneloes Vandenbroucke*

Probleemstelling, onderzoeksvragen, sectorafbakening, onderzoeksmethoden

Probleemstelling

- **Breed** begrip
- Facet in veel sectoren (**transversaal**)

- **Versnippering** in het veld en de regelgeving
- **Onduidelijkheid:**
 - Wie doet aan cultuureducatie?
 - Hoe ziet het aanbod er uit?
- **Inefficiëntie**
 - Samenwerking of concurrentie? Sectorgevoel?
 - Wat met de schotten tussen decreten?

Onderzoeksvragen

1. **Wie** werkt aan cultuureducatie? **Welke maatregelen** spelen daar op in?
2. **Op welke manier** wordt aan cultuureducatie gewerkt?
3. Wat zijn de **sterktes, zwakten, kansen en bedreigingen** die de positie van de cultuureducatieve sector (in het vrijetijdsveld) bepalen?

Veldafbakening

Afbakening onderzoeksveld: door Vlaamse overheid gesubsidieerde organisaties in de sectoren...

Cultuur / jeugd als vormen van *niet-formeel* / leren

- Kunsten
- Cultureel-erfgoed
- Amateurkunsten
- Participatiedecreet + circuskunsten
- Lokaal cultuurbeleid (bibliotheken en cultuur- en gemeenschapscentra)
- Jeugdsector
- Sociaal-cultureel volwassenenwerk

Methoden

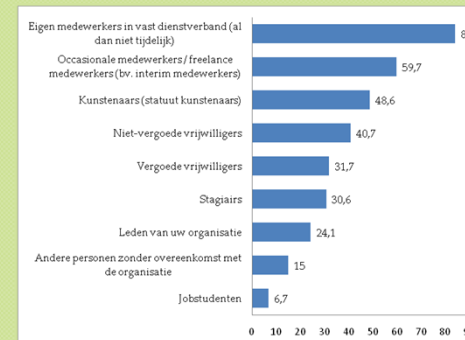
- **Literatuur- en documentanalyse**
- **Face-to-face interviews**
 - 17 personen: sector, ACCE, CANON Cultuurcel, cultuureducatief netwerk, hoger onderwijs, onderzoek
- **Websurvey**
 - 1063 cultuur- en jeugdorganisaties aangeschreven
 - 444 volledig ingevulde enquêtes (41,8%)
 - 172 deels ingevulde enquêtes (16,2%)
- **Focusgroepen met oog op SWOT-analyse**
 - 4 focusgroepen met sleutelfiguren uit de sector / 46 deelnemers

Beroepsprofiel: cultuureducator

Op wie doet men beroep voor cultuureducatie? (statuut)

Op wie doen cultuur- en jeugdorganisaties met een cultuureducatief/ve aanbod/werking beroep om dat cultuureducatieve aanbod/werking te realiseren? (in %, multiple respons)

Op die doet men beroep voor cultuureducatie? (statuut)

Marc Tansley

- Veel **vrijwilligerswerk**
- Veel **freelancing** (59,7%)
 - Trend van verfreelancing
 - Positief: nieuwe ideeën, aanpakken, ...
 - Negatief: hoe freelancers vertrouwd maken met visie van de organisatie?
- Veel **types van werk**
 - Werknemers, zelfstandigen, vrijwilligers, kunstenaars
 - Semi-atorale arbeid: interim, occasioneel, zelfstandig in bijberoep, diverse inkomsten, zwartwerk, ...

Welke competenties verwacht men van een cultuureducator?

48,6%

...verwacht *in gelijke mate* **artistieke/culturele** competenties en **educatieve/pedagogische** competenties van een cultuureducator

Kunstensector: 55,6%
Cultuurcentra: 33,6%

veel organisaties die van cultuureducator **hoofdzakelijk artistieke/culturele competenties** verwachten

Sociaal-cultureel
volwassenenwerk: 54,8%
Jeugdwerk: 45,7%

veel organisaties die van cultuureducator **hoofdzakelijk educatieve /pedagogische competenties** verwachten

Over de job van cultuureducator (1)

- Toch "iets van een **tweedeling**":
 - Cultuureducator als begeleider van **smaken van cultuur**
 - Cultuur-technische begeleider: **vakvaardigheid** in bepaalde disciplines

Veelal de twee samen

- **Dé cultuureducator** bestaat niet (zeer verschillend naargelang de subsector)
- Veel verwijzing door respondenten naar (gebrekkige) **aantrekkelijkheid** van de job:
 - Voorwaarden: verloning, voordelen, ...
 - Veel avond- en weekendwerk

Sterke "persoonlijke drive" en inhoudelijke expertise

Over de job van cultuureducator (2)

- Veel **onbeantwoorde vragen**:
 - *Zij die vandaag de job doen: welke opleiding hebben zij genoten?*
 - *Hoe zit het met verloop?*
 - In- en uitstroom?
 - Correlatie met hiërarchische plaats?
 - *Problemen met statuten:*
 - bv. kleine vergoedingsregeling voor kunstenaar bij cultuureducatie
- Waar is **vraag naar** bij de organisaties?
 - *Duidelijker beroepsstructuur en beroeps- en competentieprofiel*
 - *Sectorbreed VTO-beleid over cultuureducatie*

Rinus Van de Velden

Vorming, training en opleiding (VTO) omtrent cultuureducatie

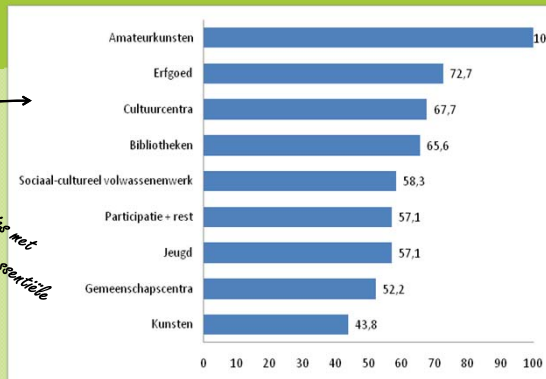
Vorming, training, opleiding (1)

- Welke vragen hebben cultuur- en jeugdorganisaties met een cultuureducatief aanbod?
 - *Geen* nood aan **één centrale basisopleiding** rond kunst- of cultuureducatie (Bamford, 2007) ~ Nederlands model 'master in de kunsteducatie'
 - *Eventueel* wel **masterclass of aanvullende opleiding**
 - *Vooraf*: nood aan een **functioneel overzicht** van de cursussen, opleidingen, bijspijkermomenten, ... (niet enkel regulier / niet-regulier, maar ook bv. per discipline).
- De **meerderheid (58,1%)** van de organisaties **antwoordt 'ja'** op deze vraag...

"Heeft uw organisatie nood aan vormen nood aan vormen van opleiding, vorming, train-the-trainer, deskundigheidsbevordering, masterclasses, ... op het vlak van cultuureducatie?"

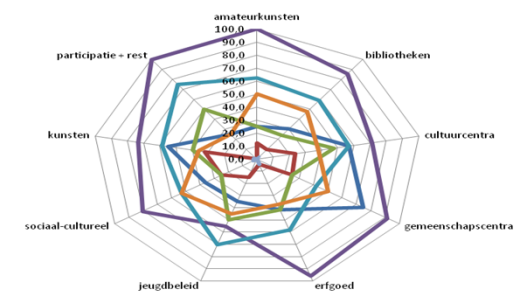
Vooraf organisaties met cultuureducatie als essentiële opdracht

Nood van organisaties met een cultuureducatieve werking/aanbod aan vorming, opleiding, train-the-trainer, deskundigheidsbevordering, masterclasses, ... op het vlak van cultuureducatie? (aflopend gesorteerd) (in %)

- Visie en strategie
- Zakelijk beleid
- Inhoud: culturele stromingen, theorieën, onderzoek...
- Concrete cultuureducatieve aanpak: methodieken, methoden, technieken, instrumenten
- Samenwerking en netwerk
- Communicatie
- Andere (omschrijf):

Waarop moet de door de organisaties gewenste opleiding, vorming, ... op het vlak van cultuureducatie betrekking hebben? (in %)

Vorming, training, opleiding (4)

- 80,5% nood aan VTO rond **concrete cultuureducatieve aanpak**
- **Grotere organisaties** hebben geen *andere* behoeften dan kleinere... behalve: vooral grote organisaties (+20 VTE's) hebben nood aan VTO over '**visie en strategie rond cultuureducatie**'
- **Weinig nood** aan VTO rond
 - *Culturele stromingen, theorieën en onderzoek*
 - *Zakelijk beleid*

Netwerking

Wat bestaat er aan netwerking? (1)

1. Cultuur- en jeugdorganisaties zelf

- Grote cultuurhuizen, amateurkunstenorganisaties (cf. art. 6 decreet), individuele cultuur- en jeugdorganisaties met internationale contacten...

2. De **bovenbouw** (steunpunten, federaties, ...)

- Vaststellingen:
 - *Geen "apart thematisch steunpunt" (cf. Nederlands model)*
 - *Niet allemaal even intensief met het thema bezig*
 - *Eigen invalshoek (collegagroep jeugd LOCUS, oKowergroep kunsteducatie, ...)*
 - *Weinig samenwerking bovenbouworganisaties rond dit thema (eerder sectorale profilering)*

Wat bestaat er aan netwerking? (2)

3. Lokale (stedelijke) en regionale **netwerken** (provinciaal)

- Vaststellingen:
 - *Veel werking rond formeel onderwijs*
 - *Verschillend van elkaar (organisatievorm en inhoud)*
 - *Overleg + transfereerbare kennis, geen "hogere" regie*

4. De Vlaamse overheid: **CANON Cultuurcel** en **ACCE**

- Vaststellingen:
 - *Evenementen samen*
 - *CANON: ideeën rond regionale expertisecentra (REN), cultuurschakels,*
 - *ACCE is (nog) geen CANON voor cultuursector*

5. Andere: **Vitamine C, Platform kunsteducatie, ...**

Sterke noden/behoefte op het vlak van netwerking (1)

36,3%

Nood/behoefte aan: "**informatie- en ervaringsuitwisseling** met gelijkaardige organisaties"

- Laag aandeel verwacht initiatief van de Vlaamse overheid hieromtrent (15,4%)

35,3%

Nood/behoefte aan: "ondersteuning bij **innovatieve praktijkontwikkeling** rond cultuureducatie"

- Weinig bibs, veel bij CC's, erfgoed, kunsten, participatiedecreet

29,6%

Nood/behoefte aan: "**Structurele netwerking, toe- en terugleiding** van deelnemers naar en van verschillende aanbieders van cultuureducatie"

Zwakke noden/behoefte op het vlak van netwerking (2)

- Ondersteuning in **management en ondernemerschap**

- **Sturing, regie en afstemming** van het cultuureducatieve veld

- Een **regionale 'ankerplek' of 'knooppunt'** van cultuureducatie (bv. autonoom centrum voor cultuurmiddeling) (14,4%)

- Grootschalige cultuureducatieve **evenementen**

Belang van netwerking

Waarom uitwisseling **belangrijk** is...

Waarom uitwisseling **niet** vanzelfsprekend is...

Veel quasi-synoniemen:

"ankerpunt, steunpunt, zelflerend netwerk, zelfontwikkeland netwerk, knooppunt, community, verknoper, overlegorgaan, expertisepool, hub, draaischijf, aanspreekpunt, verbindingspunt, doorgeefluik, uitwisselingsplek, vraagbaak, platform, matchmaker, bruggenbouwer, ..."

Netwerk(en) vorm geven

Keuzes:

- Kunst- of cultuureducatie
- Hoe werking afbakening? (vrije tijd, cultuursector, segment, leeftijdsgroep)
- ...

Inspelen op noden:

- Van organisaties?
- Van professionals?
- Van deelnemers?
- Van leerkrachten?
- Van scholen?
- ...

Welk gemeenschappelijk doel?

- Afstemming
- Sensibilisering
- Expertise-opbouw
- Logistiek
- Communicatie
- Visie
- VTO
- Internationalisering

Welke organisatie-structuur en financiële ondersteuning?

Vragen? Input?
Suggesties?

...

